

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **T., s.r.o.**, so sídlom vo V., zastúpeného JUDr. B. K., advokátkou so sídlom vo V., proti odporcovi **Slovenskej republike – M.**, so sídlom v B., o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 203/02, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. júna 2007 sp. zn. 3 Co 386/2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 14. júna 2007 sp. zn. 3 Co 386/2005 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 13. mája 2005 č. k. 12 C 203/02 - 90 návrh navrhovateľa na zaplatenie 272 104 480 Sk titulom náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon) zamietol a odporcovi náhradu trov konania nepriznal. Dospel k záveru, že neboli splnené zákonné podmienky pre priznanie náhrady škody podľa zákona z dôvodu nezákonného rozhodnutia odporcu a ani náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom. Uviedol, že navrhovateľ za nezákonné rozhodnutie, ktorým mu mala byť spôsobená škoda (nevyplatenie dividend), považoval rozhodnutie odporcu č. X. z 9. 12.1998, vydané v rámci výkonu štátneho dozoru podľa zákona č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v správnom konaní (zákon č. 79/1967 Zb.), ktorým uložil Stredisku cenných papierov Slovenskej republiky do 3 dní od jeho doručenia uviesť do pôvodného stavu, t. j. do stavu pred 9. 10. 1998 evidenciu účtu majiteľa - M. – ako jediného majiteľa akcií vydaných spoločnosťou T., a.s., B., ako aj evidenciu registra eminenta (T., a.s., B.) s tým, že opravu v zápisoch týkajúcich sa evidencie majiteľa účtu a registra

eminenta vykoná ku dňu, keď sa chybný zápis vykonal a súčasne zaslať všetkým osobám, na ktorých účte alebo v ktorých registri vykonal opravy, výpis z ich účtu alebo registra s odôvodnením, bez zbytočného odkladu po vykonaní opravy. Stredisko cenných papierov rozhodnutie realizovalo a akcie z účtu navrhovateľa odpísalo, čím mal byť protizákonne zbavený svojho majetku. Toto rozhodnutie odporcu bolo zrušené rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. 5. 2002 sp. zn. 4Sž143/01 a vec mu vrátená na ďalšie konanie nie však z dôvodu jeho nezákonnosti, ale z dôvodu nepredloženia administratívnych spisov, na základe ktorých sa preskúmava zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu. Najvyšší súd Slovenskej republiky teda v tomto konaní neskúmal vecnú stránku rozhodnutia a ani podmienky na konanie. Stotožnil sa s námietkou odporcu, podľa ktorej toto rozhodnutie nie je právoplatné a je rozhodnutím nulitným, pretože nebolo doručené právnym zástupcom účastníkov konania, z ktorého dôvodu im nezačala plynúť odvolacia lehota. Pritom základnou podmienkou pre uplatnenie nároku na náhradu škody podľa zákona je zrušenie nezákonného rozhodnutia právoplatným rozhodnutím súdu a otázku nezákonnosti rozhodnutia nemožno riešiť ako otázku predbežnú. Navrhovateľ ani nebol účastníkom tohto konania a nešlo o prípad, že by nebol do konania pribratý, hoci mal byť jeho účastníkom, preto nie je aktívne legitimovaný v konaní o náhradu škody z dôvodu nezákonného rozhodnutia. Nepreukázal ani príčinnú súvislosť medzi škodou, ktorá mu mala vzniknúť nevyplatením dividend (za rok 2001) a rozhodnutím odporcu, pretože k odpísaniu akcií z jeho účtu nedošlo na základe tohto rozhodnutia, ale úkonom Strediska cenných papierov, ktoré s ním bolo v právnom vzťahu. Námietku premlčania vznesenú odporcom nepovažoval za dôvodnú. Následne sa zaoberal tým, či nie je daný nárok navrhovateľa na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, spočívajúcim v tom, že odporca s ním nekonal ako s účastníkom správneho konania, ktorého rozhodnutie sa ho ako akcionára dotýkalo. Dospel k záveru, že nesprávny úradný postup preukázaný nebol, pretože navrhovateľ nespĺňal kritériá účastníka v zmysle zákona o správnom konaní (zákon č. 71/1969 Zb.). Preto dokazovanie na otázku výšky vyplatených riadnych a mimoriadnych dividend za rok 2001 považoval za nadbytočné. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 14. mája 2007 sp. zn. 3 Co 386/2005 na odvolanie navrhovateľa aj odporcu rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil. V časti trov konania zmenil tak, že navrhovateľ je povinný zaplatiť odporcovi trovy právneho zastúpenia vo výške 330 071,85 Sk na účet právneho zástupcu do 3 dní. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi trovy odvolacieho konania v sume 165 230,50 Sk na účet právneho

zástupcu do 3 dní. Konštatoval, že vykonaným dokazovaním súdom prvého stupňa bolo preukázané, že odporca rozhodnutím č. X. z 9. 12. 1998 uložil Stredisku cenných papierov do 3 dní od jeho doručenia uviesť evidenciu účtu majiteľa, M., ako jediného majiteľa akcií vydaných spoločnosťou T., a. s., B., do pôvodného stavu, t. j. do stavu pred 9. 10. 1998 a že Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 28. 5. 2002 sp. zn. 4Sž143/01 toto rozhodnutie odporcu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nepredloženia administratívnych spisov a vecnú stránku rozhodnutia odporcu neskúmal. Je teda nesporné, že uvedené rozhodnutie odporcu bolo Najvyšším súdom Slovenskej republiky zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Nové rozhodnutie vo veci vydané nebolo. Preto chýba v danej veci rozhodnutie, ktoré by bolo zrušené pre jeho nezákonnosť a teda aj podmienka pre konanie. Na základe uvedeného dospel k záveru, že návrh navrhovateľa je predčasne podaný. Rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, ale z dôvodov neexistencie základu pre uplatnenie si náhrady škody podľa zákona. Námietky odporcu o vecnej nepríslušnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na preskúmanie predmetného rozhodnutia odporcu, jeho nezrušenia a nezákonného rozhodnutia nepovažoval za dôvodné. Hodnotenie súdu prvého stupňa, podľa ktorého je rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nulitným rozsudkom, pretože nenadobudol právoplatnosť, považoval za v rozpore s právnymi predpismi. Súd prvého stupňa je povinný z takéhoto rozhodnutia vychádzať (§ 132 ods. 2 O. s. p.) a vyznačenie právoplatnosti nebolo v jeho právomoci hodnotiť a meniť. Rozhodnutie o trovách prvostupňového konania nepovažoval za správne z dôvodu, že bolo právom odporcu zvoliť si v konaní právneho zástupcu a nakoľko bol v konaní úspešný bolo potrebné o nich rozhodnúť v súlade s § 142 ods. 1 O. s. p. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p. a § 149 O. s. p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ. Žiadal ho zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Bol toho názoru, že rozsudok krajského súdu je nezákonný a arbitrárny. Namietal odňatie mu možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.), keď odvolací súd konštatoval, že v danej veci chýba rozhodnutie, ktoré by bolo zrušené pre nezákonnosť a teda podmienka pre konanie, prečo bol návrh podaný predčasne. Táto skutočnosť nebola doteraz nikým tvrdená a až z odôvodnenia odvolacieho rozsudku sa dozvedel, že odvolací súd svoj iný právny záver (ako dôvod, pre ktorý nebola splnená podmienka nároku na náhradu škody) vyvodil zo skutočností nikým netvrdených a prvostupňovým súdom nehodnotených (absencia rozhodnutia). V tomto štádiu konania už nemá možnosť zaujímať k nemu stanoviská, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie alebo aspoň

spochybnenie a vyjadrovať sa k ich právnej relevantnosti k predmetu konania. Odvolací súd vec aj nesprávne právne posúdil (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.) a odvolacie konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.). Podľa jeho názoru, pokiaľ v konaní o preskúmanie zákonnosti správneho rozhodnutia nebola žaloba zamietnutá, platí, že preskúmané rozhodnutie je nezákonné a preto ho súd zrušuje. Preto záver krajského súdu o absencii nezákonného rozhodnutia považoval za v rozpore s § 250j ods. 1 O. s. p., ktoré poskytuje ochranu účastníkovi, ktorý nerešpektuje výzvy súdu (nepredloženie administratívnych spisov). Odvolací súd sa nezaoberal jeho námietkami uvedenými v odvolaní, pretože vôbec sa nezaoberal a nepreskúmal rozhodnutie súdu prvého stupňa v tej časti, v ktorej posúdil postup odporcu ako správny úradný postup, lebo nemal byť účastníkom správneho konania, prečo je jeho rozhodnutie aj nepreskúmateľné.

Odporca sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.) najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O. s. p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednáwanej veci je dovolaním navrhovateľa napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O. s. p. dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O. s. p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Navrhovateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci rozsudok v zmysle

§ 238 ods. 1 O. s. p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval, a teda nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O. s. p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O. s. p.). So zreteľom na to je zrejmé, že dovolanie nemožno vyvodit' z ustanovenia § 238 O. s. p.

Dovolanie navrhovateľa by vzhľadom k uvedenému bolo procesne prípustné len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O. s. p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, f) účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O. s. p., podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že navrhovateľ nie je aktívne legitimovaný na konanie o náhradu škody z dôvodu nezákonného rozhodnutia, že rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým bolo zrušené rozhodnutie odporcu a ktorým mala byť spôsobená navrhovateľovi škoda, je nulitným rozhodnutím,

pretože nenadobudlo právoplatnosť (nedoručenie účastníkom konania) a že nedošlo k nesprávnemu úradnému postupu odporcu a tým splneniu zákonných podmienok pre priznanie náhrady škody podľa zákona.

Odvolačný súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď dospel k záveru o predčasne podanom návrhu z dôvodu absencie (nezákonného) rozhodnutia (po zrušení predmetného rozhodnutia Najvyšším súdom Slovenskej republiky nové rozhodnutie vydané nebolo), pretože súd (v danom konaní) je viazaný rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým bolo zrušené predmetné rozhodnutie odporcu.

Dovolačný súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov, alebo v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutným, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úcte k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ako aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2009, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/2002, z 5. apríla 2007 III. ÚS 171/2006).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O. s. p., § 115 O. s. p., § 123 O. s. p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom postupe.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím uvedeným postupom porušil právo navrhovateľa na spravodlivý proces, pretože svoje rozhodnutie nečakane založil na iných právnych záveroch o dôvode nesplnenia podmienok pre priznanie náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb., než súd prvého stupňa, v skutočnosti navrhovateľovi odňal právo namietat správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa navrhovateľ dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností, ktoré prvostupňový súd, vychádzajúc z iného právneho záveru, nehodnotil. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa účastníci nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa nesporných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich skutkových zistení (existencia alebo neexistencia predmetného rozhodnutia odporcu). Svojím postupom teda navrhovateľovi odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami navrhovateľa uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej a na neho nadväzujúci výrok o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O. s. p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O. s. p.)

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Martin Valdik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: